

Geometrii spirituale

În luna mai, la Galeria de Artă „Metopa” din Pitești, a avut loc vernisajul unei expoziții oferite de doi artiști contemporani cunoscuți pe plan național – Bogdan Hojbotă/ sculptură și Ion Pantilie/ pictură – doi artiști rafinați care au propus publicului un dialog plurivalent cu opera de artă. Intermediind între lumea reală, cu înfățișările ei vizuale concrete, și lumea spirituală, plină de chintesențe și simboluri abia perceptibile, Bogdan Hojbotă și Ion Pantilie sunt doi profesioniști dedicați, care știu însă că arta nu înseamnă nimic fără sacrificiu, fără timp/efort/studiu, ceea ce le asigură în prezent portofoliile expoziționale remarcabile atât în țară, cât și în afara ei. Deși aparțin unor registre distincte și au, fiecare, teme/ limbaj artistic și expresii plastice preferate, acest eveniment i-a adus mai aproape, numitorul comun al expoziției fiind compozițiile geometrizate. Se spune că nu există decât o singură geometrie, *cea gândită de Dumnezeu*, dar artistului, în general, i s-a permis să poată decupa ceva din ea, să o poată distinge (la alt nivel decât omul obișnuit) și acest lucru îl face uneori să se simtă în ipostaza unui mic demiurg, cel puțin în momentele în care este inspirat și creează opera de artă autentică, înveșmântată în har.

Expoziția a fost deschisă în data de 8 mai și s-a bazat, așadar, pe viziune și pe vocație. Bogdan Hojbotă (membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, profesor universitar la Universitatea Națională de Artă „N. Grigorescu” din București, cu doctorat în Arte Vizuale) a expus trei piese de sculptură modernă, în metal/ aliaje, cu tehnici proprii de compoziție și procedee specifice bine asumate, reușind să surprindă prin iscusința cu care aduce la suprafața materiei *căldura latentă* incubată în metalele reci, transformându-le astfel, cu o măiestrie personalizată, în obiecte *calde*, estetice, apte să își revendice deopotrivă locurile decorative în interioarele sau în exterioarele disponibile. Pentru sculptor, decuparea unor volume din spațiu și expunerea lor tridimensională înseamnă redarea în formă și sugestie a propriilor trăiri și a experiențelor din universul cunoașterii. *La nivel vizual*, piesele sale sunt variațiuni ale unor elipsoide de rotație, virtuale, pentru că elipsele rămân întotdeauna *deschise*, într-o tendință și o aspirație permanentă către perfecțiunea intangibilă. Jocul între finit și infinit al semi-elipselor este miza artistului, iar relația celor două concepte creează deopotrivă tensiunea și expresivitatea pieselor. Sculptorul, aflat în

căutarea infinitului (din macro sau din microunivers), pe care îl ia drept model întocmai ca un veritabil om de știință, dă formă unor sfere (în)frânte/imperfecte, cuminiți sau perturbate de fenomene impredictibile. Arcurile de cerc se caută, dar nu se găsesc, în schimb, razele de lumină cad dintr-o parte în cealaltă (opusă și *pierdută* prin finitudine), luminând sfera care tinde să se reîntregească, reflexia luminii dintr-un focar în altul potențându-se reciproc. Mai mult, de la orbita circulară inițială, gândită de artist la realizarea uneia dintre piese, se petrece o manevră orbitală neașteptată, se schimbă raza de curbura spre alte orbite *presimțite*, intuite probabil de artist, în similitudine cu nostalgia unor (alte) lumi posibile. Acest transfer orbital face ca sculptura lui Bogdan Hojbotă, să (a)pară ca o pasionată *călătorie în spațiul cosmic*, opera de artă fiind pentru el un portal ideal, grație căruia poate străbate distanțe nebănuite și visate cu ochii minții. *La nivel tactil*, finisajele sunt ireproșabile, arta este asemenea cu natură, puternică, iar sculptura lui Bogdan Hojbotă este fină ca piatra de râu.

Pe simeze, publicul a putut admira o *constantă* Ion Pantilie, o pictură minuțioasă, care încearcă să surprindă modalitatea în care energia universală este transformată în lumina vizibilă care *ne colorează* lumea. Beneficiind de un îndelung exercițiu în studiul complex al compoziției, de o tehnică avansată și de o inteligență spațială care îi conferă posibilitatea de a-și reprezenta în imagini informațiile culturale, Ion Pantilie promovează cu pasiune în tablourile sale misterul nașterii formelor din forme. Pânza devine nemărginirea în sine, iar formele se ivesc și evoluează în mod liber, ca într-o geneză continuă. Provocarea pictorului este aceea de a (ne) obliga privirea să *gândească*, să depășească simpla ei condiție fiziologică și de a determina privitorul să refacă, să reconstituie *traseul optic* al artistului aflat sub aura inspirației. Pictorul devine astfel o călăuză pe un drum nevăzut cu ochiul liber, ca în trecerea de la umbră la lumină unde geamandura nu este niciodată netă, ea absoarbe culorile *nevăzute*, de trecere. Formula acestor intensități și vibrații produse de lumină, adevărate *difracții pe pânză*, precum și surprinderea unor fenomene de interferență staționară, franje de interferență, fac din tablourile lui Ion Pantilie niște reale meditații cromatice. Abia întrezărite, sub văluri subtile de culoare, apar câteva sugestii semnificative, uneori accesibile, precum cupola, poarta, *axis*

mundi, alteori (mai) complicate, precum *inelele newtoniene* sau culoarea care orbitează în jurul unui presupus nucleu sau într-un posibil câmp vectorial. Artistul *descrie* cu penelul un relief plastic distinct, bazat pe revelație și emoție. Echilibrul și subtilitatea spectrului cromatic aduc esența perspectivei și adâncimii pânzelor sale. Pictura este pentru Ion Pantilie un drum inițiat în bidimensional, dar și metodă de explorare a unor realități ascunse și a unor adevăruri neînfațurate realității imediate. Tablourile sunt valoroase atât prin construcția formală, cât și prin absorbția selectivă de culoare, prin culorile tandre care pot influența pozitiv starea de spirit a observatorului. Idealul pictorului pare a fi acela de a surprinde *lumina cea repede*, atât de prețioasă și de fragilă, greu tangibilă între elementele vizuale ale lumii, așa cum o știm.

Expoziția organizată cu prietenie de cei doi artiști plastici în orașul nostru a fost una foarte valoroasă (sportivă și de faptul că prietenia este o valoare în sine), iar ea a rămas

la dispoziția iubitorilor de artă mai multe săptămâni la rând. Există teorii care identifică în artă cel mai înalt mod de cunoaștere a realității și, parafrazând o replică din *Dialogurile* lui Platon, putem spune că opera de artă a fost/este creată (doar) pentru cei *cu ochii deschiși....!*

MAGDA GRIGORE

Muzica zilelor noastre

La aniversare...

...Argentina se-nfățișă piteștenilor printr-un concert omagial. La filarmonica urbei, sub bagheta maestrului José Maria Ulla. Cincantener, născut în Santa Fé. Astăzi, dirijor faimos în patria sa. Acuma, ajuns și prin România. Nu-l avu-n program doar pe Astor Piazzolla. Ci și pe Carlos Gardel (alias Charles Romuald Gardés). Gerardo Matos Rodriguez, zis Becho. Pascual de Rogatis, Horacio Salgán, Gabriel Senanes. Tangoul împletindu-se-n jazz și simfonic, ales...

Sonorități latino, mai vechi sau mai noi. Orchestrații ample, bogat stilizate. Ritmuri variate, teme fredonate, în lume, de ani. Fiindcă Piazzolla, Gardel ori Rodriguez sunt niște legende. Iar piesele lor, pe multe pupitre se află. „La Cumparsita”, „Por una cabeza”, „Oblivion”, „Libertango” iubite-s peste tot, nu numa-n pampasul îndepărtat. Au

farmec nemuritor. Dulceață nealterată, freamăt viu, atrăgător. Un parfum răscolitor. Înapoi, cu gându`, te duc și, ascultându-le, într-alt veac mă vedeam. Prin cabarete, restaurante de pretutindeni. Urmărind înfocați dansatori. Bărbați ațâțați și femei liane în brațe la ei. Unduind senzual în pas ideal. De muzică-mpinși, de fior cuprinși...

Señor Ulla și-a făcut atent datoria. Insuflând fluent energie colegilor săi de pe scenă. Așa că l-am felicitat și pe el, și pe ambasador. Excelența sa Felipe Alvarez de Toledo, în sală aflat cuvenit. Îndemnându-i, firesc, la viitoare colaborare. Că Argentina ni-i soră de limbă latină. Muzica ei, înflăcărată. Iar tangoul, necuprins. Frumusețea lui, chiar că de nestins. La fine de mai pe toți ne-a atins și, neîndoios, deplin ne-a convins...

Un trubadur neobosit

Era o vreme, în tinerețea-mi, când folkul în ghitară și muzicuța, cărțile cu poezii și elegant, frumos. Lirismu`, bogat, sincer, suflet adânc ne intra. Cu poezia și melodia, cu amintirile multe adunate în timp...

S-apropie de cincizeci, da` se ține bine. Este e cu grijă, meșter, îmbinat. Produsu` final, cald, târnăvean și s-a arătat mustind de alean. Voce atrăgător. Pentru cei sensibili, chiar răscolitor. viguroasă, vorbire aleasă, muzică duioasă. Fiindcă Ovidiu ne zice de dor. Declanșând în are destui, de rafinement oricând nesătui...

Vrednic trubadur, ducând cântu` pur încolo și-ncoala`. Inspirat compune și versul îl spune Apus, s-a întors acasă și colindă neostenit cu pregnant, maiestuos. Refrenele-i curg dulce,

ADRIAN SIMEANU

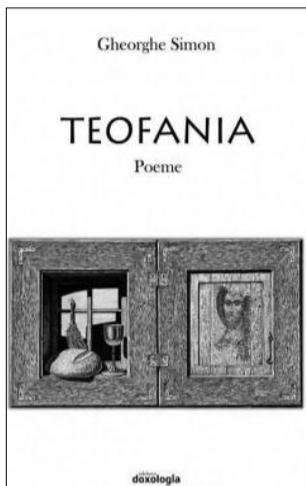

LUCRAREA VERBULUI, STEUA POLARA A POETULUI

Gheorghe Simon are rarissima vocație a scriitorilor ce-și fac din Poezie un credo, un crez, o ars poetica. În numele ei sunt gata de jertfă. Prilejul de a-i cunoaște poemele ne este dat de masiva și eleganta selecție din volume apărute între 1984 și 2015, *Teofania* (Iași, Editura Doxologia, 2017, 329 p.). *Teofania* (manifestarea sensibilă, personală sau impersonală a lui Dumnezeu), carte “tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului TEOFAN, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei” și prefațată de Theodor Codreanu.

Poezia lui Simon despre care se mai pronunță poeți și critici de primă mărime precum Daniel Corbu, Liviu Antonesei, Paul Gorban, Lucian Strochi, Paul Aretzu etc., propune cititorului teme cu precădere religioase, dar și filosofice sau existențiale ale omului din totdeauna și ale poetului, *id est* Gheorghe Simon, ale relaționării sale cu timpul și spațiul care sunt totuna cu Dumnezeu.

Așadar, Poezie și Copilărie (scandată de ritmul sonor al clopotelor!), Poezie și Lumină în Răstignire, Poezie și Cunoaștere (inclusiv de sine!), Poezie și Spiritualitate, Poezie și Destin, Poezie și Iubire (inclusiv în sens de Amor Intellectualis!), Poezie și Suferință psihică și fizică, Poezie și Biruință, Poezie și Natură, Poezie și Rugăciune, Poezie și Asceză a Tăcerii Vii atât de asurzitoare (capacitatea de a-și asculta, departe de lumea dezlănțuită, modulațiile cvasi imperceptibile ale cugetului sau “la vie intérieure”), coordonate esențiale ce pivotează în jurul unui străvechi topos sacru

românesc numit mânăstirea Agapia și împrejurimi (“fractal”, “corabie de sunete” etc), motiv recurent, alături de iubire, copilărie, lumină, ochiul triadic.: “Atât de mult te-am iubit/ atât de mult/ văzduhul Agapiei vibra de lumină în tumult/ și toate cuvintele rostite vreodată/ fără de vină s-au topit/ precum singurătatea în singurătate se curmă/ precum iubirea dintâi/ e și cea de pe urmă.” Un univers fono-logo-centric, cum ar zice în termeni hermeneutici Jacques Derrida, al credinței noastre creștin-ortodoxe, al românității, prin care cititorului i se oferă cvasi toate valențele unei scriituri epico-psalmice modernissime derivate din acel *poiesis* primordial. *Poiesis* sau inventivitate, creație artistică ce pare inepuizabilă în cazul lui Gheorghe Simon.

Pentru scriitorul și eseistul nemțean (n. în 1950, jud. Neamț, specializat în limba și cultura franceză, membru al URSS) poezia este punct de referință vital și stea polară călăuzitoare, căci vocea ei este unica mărturie ce rămâne înaintea tăcerii sau *nerostire*, sinonim recurent al morții, atunci când cuvintele comune nu mai izbutesc să întrupeze expresia sensului profund al ființei și al tentativei noastre de a ne confrunta cu lumea.

Poemele *Teofaniei*, purtătoare de semnificație expresivă la cea mai înaltă cotă stilistică, sunt un instrument de cunoaștere, radar ce ne poate relaționa cu „divinul” din noi revelat prin desmărginire și derealizare. altfel spus, într-un timp fără margini. Aflat în siajul onirismului diurn, al visului poetic sculptat cu ochii deschiși, practicat de interbelici, de optzeciști, și precursorii lor Nichita sau Daniel Turcea, convertește viziunile printr-o savantă sugestie cromatică, de tipul celei sugerate de însuși Apollinaire care, referindu-se la pictura unui Marcel Duchamps sau a lui Robert Delaunay, a definit *onirismul orfic*. Poetul restituie lumii miracole pe care Henri Michaux, de pildă, le nega prin faimosul său titlu: “Il n’y a pas de miracles”.

Crezul estetic al poetului Gheorghe Simon derivă din versurile sale împotriva coruperii tot mai pernicioase a relațiilor interumane și este plămădit ca o *Imitatio Christi*, asemenea transfigurării Sf. Francisc din Assisi.

Trăind în postmodernitate, Gheorghe Simon o face în numele speranței că poezia poate salva viața, concept ce în chip firesc vrea să fie o provocare, chiar dacă poate fi înțeles și ca simplă dorință-rugăciune-conjurare: “Tată al nostru ceresc/ iartă-ne nouă celor singuri/ mai singuri decât Fiul jertfei/ în vremi de restriște!/ Iartă-i pe părinții părinților care și-au desfăcut aripile sufletului/ pentru ca noi să nu ne prăbușim fără mângăierea sufletului Tău/ de la începutul cel fără de început!/ Iartă-mă Doamne căci fără de amăgire cuvintele mele înmuguresc/ din rănilor Fiului Tău!/ Și iartă-i pe cei care fără de voie/ cuprinși au fost de mânia orbirii!/ Întărește-ne, Doamne și dă-ne nouă puterea/ de a ne birui pe noi înșine/ de a nu cădea în desnădejde/ și fă să se surpe teama noastră de neputință/ precum puterea Ta doar prin lucrarea Verbului e cu putință”.

Poezia salvează viața – este un adevăr în care Gheorghe Simon crede cu tărie, definind astfel caracterul taumaturgic al lirismului său de o frumusețe liturgică, imnică, polifonic orchestrată, reușind să inducă ideea profund religioasă că poezia înțelege în acest fel nu este ceva exterior ființei noastre, ci ceva ce se află în lăuntru nostru, ca și cum ar face deja parte din noi. Este partea „magică”, eresul și credința pe temelia cărora ne este zidită identitatea. Aceasta se cuvine a fi descoperită sau redescoperită. În acest sens credem în înrudirea spirituală a poetului nostru moldav (“când duhul însetării și al citirii de sine învie în chip de poezie”) cu magicianul muzician, ardeleanul Grigore Leșe ce a vrut și a reușit să-și arate sieși și lumii cine și ce este, fiind avantajat însă de universalitatea

limbajului muzical și de aparițiile sale televizate.

Gheorghe Simon redescoperă rădăcinile identitare ale românității și omenității, dar și ale propriei existențe, hrănite la izvoarele pure ale credinței creștin-ortodoxe, aici și acum, cu deosebită urgență, dezgropându-le de sub mormane de reziduuri ale mileniului: supertehnologia de serie, reificarea ființei vii în scopul declarat al alienării, al mercificării, al metamorfozelor maligne prin recurs la permutări genetice sau monstruoșitățile inteligenței artificiale etc. Scopul: eradicarea autenticității vieții omului, a deposedării sale de amintirea edenică a părinților și copilăriei, otrăvirea seminței divine din om, rinocerizarea și mancurtizarea cugetului viu, astfel încât să i se amputeze orice percepție a lucrării Verbului Întrupat, a năzuinței sale fundamentale, după cum ne învață Sf. Grigore din Nazianz, de mântuire prin credință și așteptarea Lui: “Scrisul pentru mine are ceva din evlavie liturgică. Emoție, atât de vie nu am mai trăit decât în copilărie așteptându-mi mama! Acum te aștept pe tine în fiecare clipă”. Poezia este în imaginarul comun, legată de dimensiunea iubirii, dar pentru cei ce o frecventează investiți fiind să o împărtășească lumii, este sentimentul prin care se exprimă dinamica sufletului, se dă la iveală trăiri profunde, sporind semnificația omenității, sustrăgând-o degradării, mediocrității. Dar dacă iubirea se structurează în relația cu Dumnezeu, structurând-o, dacă dobândește virtutea reciprocității, devine limpede că iubirea e un alfabet numinos pentru descifrarea lumii în care celălalt e oglindă și solitudine. Gheorghe Simon are darul de a converti abstracțiuni în melos emoționant, memorabil, iluminându-le asemenea lui Blaga, prin metafore revelatorii: “Din imprudența de a-L fi contemplat/ și de a i se fi arătat/ poetul s-ar fi înțepat și i s-ar fi imprimat în suflet/ numele trandafirului nimănu/ care e și numele morții/ semn că Dumnezeu însuși consimte/ și chiar ar fi suspinat ceea ce doar aleșilor cuvântului le este dat să vadă cum scrie moartea în grabă pe curat. Și pe furiș numele i l-au cules cum ai culege o literă dintr-un alfabet pierdut fără ca cineva să fi citit mai întâi textul în care era divulgat secretul precum moartea își ia adio de la noi făcându-ne semn cu mâna mâna care scrie zidită în poezie făcând litera moartă să învie și amin zic ție cititorule mântuitor de poezie.”

Poetul, în numele unei conștiințe estetice indubitabile, datorate talentului, frumuseții dicțiunii, vocației sinesteziei, dar și vastisimelor lecturi, ascultării, supunerii și smereniei de miniaturist medieval cu care își concepe textele, și-a dobândit o inalienabilă originalitate stilistică, considerat de cel ce scrie din aceeași rasă a poezilor noștri pereni prin spiritualitate și cultură tip Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Tudor Arghezi, Nichita Stănescu, Daniel Turcea, Mircea Ivănescu etc.

Dacă postmodernitatea pare să fi pierdut cheia magică a lirismului, înlocuind-o cu un card ce deschide centre comerciale, magazine de lux, centre de fitness, tot atâtea realități virtuale, simulacre, poetul nostru trăiește poezia ca pe un fel de *spontaneous combustion*, autoimolare, iar nu ca pe o rece răsfrângere estetizantă, mimetică. Din silențioasa, asurzitoare solitudine se naște

Poezie confesivă

acea nevoie de armonie și lumină, de regresiiune spre tărâmul eternei reînțoarceri la edenul copilăriei cu munții, arborii, păsările, florile ei, primordial izvor al *mitopoieziei* și pavăză în fața agresivității timpului. În ciuda carcasei noastre caduce și a solitudinii, aspirăm neconținut prin iubire spre veșnicie, boicotând, precum atât de pilduitor a făcut-o Mircea Eliade, istoria mașteră prin artă, prin speranța și credința că adevărata poezie, dincoace și dincolo de orice retorică, ne pune față-n față cu semnificația profundă a miraculoasei creativități și totodată a fragilității existenței omului, altfel spus cu neconținutul, neînțeleasa împletire a vieții cu moartea. Ne pune, pur și simplu, în fața aceluși mister despre care a scris poetul-filosof Lucian Blaga. Dar nu spre a încerca să-l descifreze, spre deosebire de ceea ce se străduiește să facă filosofia și azi, mai mult ca niciodată, știința, aflate pe marginea unei genuni ontologice, ci spre a-i afirma predestinarea și intrinseca lui inevitabilitate.

Suntem primejdios de dizarmonici, înstrăinați. Teofania, adică poezia pură, ne poate salva: "Cartea vie a iubirii se scrie singură. Până și literele alunecă nevinovate. Poate că noi înșine suntem literele vii dintr-o carte în care Cineva citește sufletele noastre reînviat"

Existența unui centru lăuntric, în care detaliul minim poate să se regăsească în necuprindere și desmărginire, l-ar fi făcut pe Homer să-l definească pe Eumeu, un biet porcar, drept „divin”. Astfel, și noi putem, de ce nu, să ne redescoperim drept „divini”, adăpându-ne însă la izvorul poeziei de origine cerească, a cântecului și descântecului fără soluție de continuitate din *Teofania*: "Totul e cuprins în tot preaputiful fiindu-ne măsura așteptării fără figuri de stil ci doar *Verb* întreit în lucrare ritm al inimii în respirație în văzduh de neîntinare".

Adevăr și Frumusețe sunt în poezia lui Gheorghe Simon teme omniprezente legate fiind de dimensiunea iubirii, de fundamentala nevoie a omului de cunoaștere: Căci poezia e unul din modurile de cunoaștere și străbateră a lumii, generată fiind de un rafinat imaginar analogic, având drept țintă directă esențialitatea lucrurilor, punct în care se poate vorbi de viziune. Gheorghe Simon nu este doar un poet hărăuit cu talent, ci și un vizionar: operează cu imagini și simboluri, care în fond constituie substanța pulsatorie a tot ce există. În poezia contemporană aceste două "măsuri", deosebit de familiare gândirii eline, dar și poeziei lui John Keats, să recitim de pildă "Odă la o urnă greacă", au căzut se pare ireversibil în uitare, căci rarissimi sunt poezii ce fac din cele două teme propria *vis poetica*. Poezia este memorie, investită cu canonul interpretării personale. Astfel, în cazul lui Gheorghe Simon, după săvârșirea călătoriei în "în portul îngropat", reapare în lumină cu zăcământul prețios al trăirilor (Agapia, Văratec, schituri, roade, vitralii, evangheliare și icoane în peisajul moldav, lumea copilăriei, a casei părintești, tot atâtea arhetipuri, "arhechipuri", epifanii și făgăduințe dintr-o altă lume, nu ne ferim a zice, metafizică): "Lucrurile par sprijinindu-se în câte un nume când toate există spre a sfârși în cuvânt precum cel care citește face să învie litera în gând. Amiaza se furișează în crâng Verbul e întrupat pe pământ grăul răsare din cuvânt (...)".

Nu întâmplător am lăsat la sfârșit înscrisul de pe coperta IV a Teofaniei, ce poartă ilustra semnătură a profesoarei mele de literatură universală, universitară Zoe Dumitrescu-Bușulenga, alias monahia Benedicta, de la Putna. Citim și cităm minunându-ne de geniala intuiție exegetică, privind opera poetică a lui Gheorghe Simon: "...este un poet al Cuvântului în sens primordial, ca pelerin în propria sa singurătate, spre izvorul nemuritor al Verbului divin. Astfel, ni se dezvăluie o concepție înaltă despre poezie, ca *res sacra*, cu un sens profund pe care poetul îl descoperă în toate ipostazele vieții. Viziunea lui Gheorghe Simon asupra poeziei se relevă ca jerfă a ființei către Cuvântul întrupat, căci rostul poetului e în cuvânt, în fervoarea rostirii". Cuvinte ce valorează cât un blazon nobiliar, cât un sigiliu domnesc, cât o pecete voievodală.

Luminița Potârniche face o poezie confesivă, poemele sale amintind de paginile unui jurnal liric, or, autoarea, datându-și fiecare text, ne propune dezvăluiri zilnice ale stărilor sufletești profunde, de multe ori contradictorii. Sunt stări ale unui eu neadaptat întru totul la realitatea cotidiană, ale unui eu în continuă căutare de sine. Atmosfera lirică apăsătoare, semnalată în unele cronici la volumul de debut al Luminiței Potârniche (*Dumitru Chicuș 30*, Editura Vinea, 2015) pare să se mențină și în cea de-a doua carte, apărută tot la Editura Vinea, în 2016. Titlul de factură expresionistă – *Bu-hu-hu din noaptea iubirilor moarte* – conține o triplă accentuare a tanaticului: interjecția onomatopeică *bu-hu-hu* ne trimite cu gândul la buhă/bufniță, care este, se știe, mesagerul morții, apoi, *noaptea*, care nu înseamnă altceva decât sfârșitul, și în cele din urmă, explicitul epitet *moarte*. Pe lângă asta, reușita îmbinare (bacoviană, aș zice) între imaginea sonoră (*bu-hu-hu*) și cea cromatică (*noapte*) sugerează starea de angoasă instalată deasupra acestei atmosfere funebre.

Nu am putea spune totuși tranșant că Luminița Potârniche face o poezie tanatică, pentru că nu neapărat moartea fizică este tema poemelor sale. Mai curând, autoarea se referă la trecere, uitare ca principiu existențial. Viața este văzută ca o obișnuire cu neființa, o învățare a muririi: „bărbatul acela își bărbieră/ în fiecare dimineată obrazul din oglindă./ și-l limpezea cu apă./ îi pune trupului haine curate,/ îl încălța cu pantofi noi./ apoi îl pune în coșciugul de fag./ cu toată smerenia./ pleca după treburi până uita să-l plângă./ se obișnuise cu neființa sa/ încât nici n-o mai băga în seamă” (*obișnuit cu neființa*).

Este o poezie a inadecvării la *aici* și *acum*, pentru că eul din această poezie pare să își caute adevărata viață într-un altundeva și altcândva, într-un prezent ipotetic/prezuntiv/imaginat, deloc în concordanță cu realul. Eul din poeme rătăcește prin propria-i memorie ca

printr-o sală a pașilor pierduți, căutându-și un loc într-o lume populată de „uitați”: „pașii ramași fără oamenii care i-au lăsat în urmă./ un trib de umbre semisălbătice./ anarhia vindecării de adicțiile noastre dureroase./ golul care te face lacom de alte cotropiri” (*pași fără oameni*).

Chiar dacă în poemul *Încăpățânare* (o artă poetică), Luminița Potârniche sugerează că nu intenționează să facă o poezie confesivă – „eu nu divulg ce văd”, „eu nu dezvălui tot ce înțeleg”, „eu nu descriu tot ce simt”, „eu nu risipesc tot ce-am primit” –, în textele care urmează (*pe degeaba, gâlceava trupului cu sufletul, reliefurile dorului meu*) se produce o adevărată izbucnire a trăirilor, o dezvăluire a eului, o ieșire a sufletului în afară. Eul poetic, cu sufletul dezgolit, își trăiește febril, profund afectat, regretele, fricile, neîmplinirile, așteptările. Pentru a surprinde cât mai relevant aceste stări, Luminița Potârniche face uz de recuzita poeziei expresioniste. Trăirea intensă, până la crispare, a neliniștilor, a fricii (de pierderea iubirii, de singurătate, de moarte, de uitare), refugiul în memorie, sentimentul inutilității și al dezagregării îi sunt proprii eului: „mi-e frică de colindul acela/ care nu mă va găsi acasă./ de ușa surdă care nu va reda nimic./ de mușenia clopoțelului de argint/ care-și va înghiți limba/ la ceas de inutilă, vespérală tristețe./ iarna, pe la mijlocul somnului glacial./ remușcărilor colindă (*frica de colind*).

Luminița Potârniche face parte din categoria scriitorilor pentru care poezia este o formă de defulare, de descătușare a sufletului și, prin aceasta, de eliberare și vindecare a sinelui. Lirică până în măduva oaselor, poeta reușește, prin textele sale, să-l sensibilizeze până și pe cel mai glacial și impasibil cititor.

Mariana Șenilă-Vasilu

Sub semnul Centenarului

Paradisul pierdut (IX)

...cititor împătimit, tata mai venea acasă și cu un teanc de cărți proaspăt apărute, spre disperarea mamei, care nu mai știa cum să tragă de puținii bani ca să ajungă pentru nevoile casei. Cum s-ar zice, trăiam modest, dar citeam pe rupe, mai cu seamă că în podul casei, printre lucrurile netrebuincioase și oasele uitate la afumat descoperisem o ladă plină cu cărți ai căror autori erau „interziși”, C.C. Giurescu și Rebreanu, printre alții.

hoinar

Sărăcia și foamea au fost endemice în Munții Apuseni, se vedea asta pe chipurile emaciate, adânc ridate ale localnicilor. Gras și rumen la față era idealul pentru moți, asta însemna înainte de toate sănătate, lucru cu atât mai important în acea zonă unde se murea pe capete de la vârste din ce în ce mai tinere din cauza bolilor pulmonare, în mod special a tuberculozei, endemice și ea aici. Alimentația unilaterală - mămăligă sau pită cu slănină și ceapă, brânză, tot cu ceapă, laptele covăsit, cartofii, fasolea și prunele uscate alcătuiau meniul invariabil al moșilor. Lipsa din hrană a vitaminelor - cea mai mare parte a zarzavaturilor nu putea fi cultivată în zonă din cauza pământului pietros și a climei aspre și erau aduse din câmpie - subminau sănătatea oamenilor și așa precară. Puținele fructe, merele, perele, prunele și uneori vișinele, ca și fructele de pădure, nu aveau capacitatea de a se substitui elementelor esențiale care lipseau din hrană, și nici de a întări trupurile firave în lupta cu mizeria și sărăcia lucie ce domnea de sute de ani în Apuseni. Nume precum Sărăcuț și Sărăcie figurau adesea în catastifele stării civile. Mai dramatică decât toate mi s-a părut *ciufala*/porecla dată unei familii numeroase chiar de pe Vale: Daibucată! Deși, în realitate, se numeau Berindei, nu li se spunea altfel decât ai lui Daibucată/„dai o bucată”, de pâine, probabil. Ciufala însăși face inutile orice fel de comentarii...

Obiceiu roman al adăugării lângă nume a poreclei s-a păstrat în munți până astăzi, familiile fiind identificabile mai degrabă după aceasta decât după nume. Așa erau cei ai lui Plitu porcului, ai lui Groștior/smântână, de la „gros”, ai lui Gâscă, ai lui Moară, ai Viciului, primit probabil după vreo funcție de... vice etc. Întrebarea cheie care ți se pune în munți nu era cum te cheamă, ci al cui ești. Exact ca în gluma cu moroșanul care întâlnind un negru în tren, îl întreabă din ce țară vine, din ce sat e de loc, după care îi pune întrebarea capitală: „No, și a cui ești?” Noi înșine, după străstrăbunicii paterni eram de-ai Ghiuțului și de-ai lui Șivic. Care Ghiuț, violonistul despre care se spunea că habar n-avea de notele muzicale, dar care cânta dumnezeiește încât după un concert susținut de orchestra minerilor din Apuseni la București îl impresionase profund pe celebrul kapelmaistru L. Wiest, care îl felicita? Sau un alt Ghiuț, vestit pentru firea glumeață și performanțele bahice? În ce privește celălalt străbun de la care am moștenit porecla Șivic, nu știu ce să spun. Dacă se ia în considerație ipoteza că ne-am trage dintr-un străbun francez, meșter în minerit, adus în minele din Apuseni în secolul al XVIII-lea, s-ar putea ca porecla să i se tragă de la cuvântul „civique”. Spun s-ar putea, însă n-am nicio mărturie concretă în acest sens și nici nu mizez pe această supoziție. Căutarea originilor prin speculații de ordin lingvistic se dovedește de multe ori o metodă fantezistă ori o pură coincidență.

În anii 1950, când regimul politic se schimbă și nu se mai putea da vina pe crunta exploatare a regimului burghezo-moșieresc, situația din munții nu se schimbă, sărăcia, mizeria și bolile continuau să bântuie satele, cătunele și crângurile Apusenilor. Dacă nu aveai în grajd o vacă sau câteva oi și în coteț un porc, dacă erai doar un amărât de funcționar, abia de-ți trăgeau zilele de la chenzină la alta. Exceptând cele câteva găini care scurtau prin curte și tot atâtea rațe care măcăiau plimbându-și prin ograda fundul dolofan și lăsat, noi nu aveam de nici unele. Ba încă, la leafă, cititor împătimit, tata mai venea acasă și cu un teanc de cărți proaspăt apărute, spre disperarea mamei, care nu mai știa cum să tragă de puținii bani ca să ajungă pentru nevoile casei. Cum s-ar zice, trăiam modest,

dar citeam pe rupe, mai cu seamă că în podul casei, printre lucrurile netrebuincioase și oasele uitate la afumat descoperisem o ladă plină cu cărți ai căror autori erau „interziși”, C.C. Giurescu și Rebreanu, printre alții.

Și din pasiune pentru pescuit, dar și ca să ne completeze cumva hrana puțină - în anii 1950 alimentele de bază erau cartelate, metodă reluată în anii 1980 pe când, după celebra zisă a Ceaușescului, înaintam pe noi culmi de civilizație și progres -, tata își lua undița și pleca pe două zile la pescuit pe Arieșul Mic, până spre Vidra de Sus, azi Avram Iancu.

Paradoxal, deși era un împătimit al pescuitului, mai cu seamă de păstrăv și lipan, ceilalți pești, cleanul, scobarul, mreana și *lătușca*/obletele fiindu-i de dispreț, tata n-a mâncat niciodată în viața sa pește, lucru de mirare pentru oricine îl vedea mai mereu cu undița în mână. În afara relaxării și a plăcerii pe care i-o provoca jocul cu vreun păstrăv sau lipan viclean ce nu se da ușor prins, îl mulțumea faptul că după două zile petrecute în dunga Arieșului se întorcea acasă cu vreo 40-50 de pești care ne asigurau un prețios surplus de hrană. Se băteau calicii la gura noastră când mama ne pune în față platoul cu păstrăvi prăjiți. Însă nu prădăluim niciodată toți păstrăvii și lipanii prinși, o parte erau puși la murat în oțet, să avem și la iarnă. Satisfacție mai mare decât numărul borcanelor cu păstrăvi și lipani murați, tata nu avea.

Tatăi nu-i plăcea să meargă singur la pescuit și de fiecare dată lua cu sine pe vreunul din noi, fie pe mine, fie pe fratele meu, care aveam îndatoriri precise: să-i ducem port-hartul, rămas la el din timpul războiului, devenit tolbă, să prindem coșaci, însă nu de oricare, ci doar din cei cu burta subțire galben-verzuie și elitrele lungi care le plăceau în mod special peștilor, să curățăm de solzi și să eviscerăm prada, pe care o trăgeam apoi pe tulpini de urzici ce aveau calitatea de a conserva intactă carnea o zi întreagă indiferent cât de cald ar fi fost.

La pescuit se pleca sâmbăta după-amiaza, când tata se întorcea de la serviciu. N-avea răbdare nici măcar să mănânce ca lumea, atât de tare îl mâna patima. Înghițea ceva în fugă, își alegea o undiță din cele câteva jorii de alun țintuite pe peretele din spate al casei și porneam la drum. O apucam direct peste dealuri, traversam Muncelul și de mai sus de Mihoești, unde s-a construit între timp un baraj, tata începea să dea la pește. Atâta doar că la ora aceea, pe inserat, arareori de mai mușca vreunul, sătui, păstrăvii și lipanii nu mai cădeau pradă vrăjelilor cu musca artificială plimbată pe suprafața apei. Când se însera de-a binelea trăgeam la casa vreunui localnic, sărac cum erau mai toți moșii, unde ceream găzduire peste noapte. Fie de-l cunoștea pe tata, fie nu, niciodată n-am fost refuzați, și oricât ar fi fost de săracă, gazda tot ne omena cu o turtă de mămăligă, mălai cum îi spuneau moșii, rumenită la cuptor și o cană de lapte dulce sau prins. De voi să plătești pentru ospitalitate erai refuzat, la moți, cât de săraci ar fi, găzduirea unui străin e o cinste, ea ține de omenie. De dormit, cel mai adesea dormeam în fân, în podul șurii, acoperiți doar cu un *lipideu*/cearșaf de in sau de cânepă. Răzbită de oboseală, cu toate foșnetele ce veneau din fân, adormeam bușten. Pe la trei dimineața, cu o zgâlțâitură scurtă - „Scoală-te, plecăm.” -, eram trezită din somn. Când luceafărul de ziuă abia da semne că va să se trezească și el, o luam pe Arieș în sus, către Vidra. Cine n-a trăit acel ceas, când ziua se îngână cu noaptea, nu poate înțelege farmecul misterios al Apusenilor. Liniștea cea mai deplină înstăpânită în cer și pe pământ te face să-ți auzi bătăile propriei inimi, aerul e de o incredibilă puritate, miroase a ierburi crude,

iar fânațele coapte, gata de cosit exhală și ele un parfum aparte, ceața ușoară învăluie peisajul într-un subtil *sfumato* care îndulcește formele făcându-le aproape imateriale. Picioar de om, picior de animal, niciun foșnet de frunze, doar Dumnezeirea care veghează mută din țării munții adormiți.

Pulberea fină a drumului se isca moale și mângâietoare la fiecare pas. De la o vreme, o apucam prin luncile din dunga Arieșului. În aerul răcoros al zorilor dărdăiam de frig în hainele prea subțiri cu care plecasem la drum, iar pantofii de tenis cu care eram încă încălțată se umezeau repede de la roua așternută peste noapte pe iarbă. Semințele ierburilor se lipeau de picioarele ude și intrau în pantofii de pânză deranjându-mă la mers. În cele din urmă renunțam la încălțăminte și așa, cu picioarele goale, o luam direct prin iarbă sau prin praf.

După mai mulți kilometri de mers, fără să ne oprim, mai jos de Vidra, de cum se lumina de ziuă, când peștii erau flămânzi, tata relua pescuitul intrând în apă. De pe malul tivit cu arini negri unde rămâneam să prind țapi, auzeam vâjâitul de bici al jordiei de alun plesnind aerul și după câteva aruncări, odată ce vedeam peștele zbatându-se în cârligul undiței. Tata a fost un pescar adevărat, cu excepția cârligelor, toate cele necesare pretențioasei ocupații de pescar de păstrăvi și lipani erau meșterite cu mare artă de el. În primul rând, prefera să pescuiască cu muscă făcută chiar de el, care e cel mai dificil, dar și mai nobil mod de a prinde peștele. În ziua când își împăna cârligele, nimeni și nimic n-avea voie să-l deranjeze, umblam în vârful picioarelor și ne era teamă chiar și să respirăm, atât de cufundat era în minuțiosul proces de a face muște cât mai apropiate de cele adevărate. Pe rând, ne revenea misiunea de a prinde câte un cocoș pe care i-l prezentam. După o atentă examinare a gâtului pintenogului îi smulgea două-trei pene, le privea răsucindu-le în lumină și dacă le găsea potrivite, le puneu deoparte. După vreun cocoș cenușiu-pestriț îi venea rândul altuia, roșcat, și operațiunea, însoțită de strigătul de protest al orătăniei, se repeta. La fel de importantă era alegerea jordiei de alun din pădure; studia mai multe bețe de alun până găsea unul cu lungimea și grosimea dorită, îl unduia prin aer ca să vadă cât de suplu și elastic este. Dintr-un alun alegea una sau două jorii. Aduse acasă, erau curățate atent de coajă, iar le încerca elasticitatea, după care le țintuia la uscat pe peretele nordic al casei unde rămâneau uneori chiar câțiva ani. Înainte de a o folosi, supunea jordia de alun la încercare ca în primele două dăți. Pentru el, vâjâitul ei prin aer era la fel de important precum sunetul scos de o vioară pentru un violonist, atât de departe împinsese perfecționismul. După finețea sonorității și felul de a se arcuri în aer știa ce calitate sau cusururi are, dacă merita s-o păstreze ori ba. Când, în 1977, a primit cadou o undiță franțuzească supersofisticată, cu mulineta și alte dichisuri, s-a uitat îndoit la ea, a mulțumit pentru dar, însă n-a pescuit cu ea niciodată, preferând tot jordiile lui de alun. A moștenit-o fratele meu, însă nici el n-a pus mai mare preț pe ea decât tata...

În ce privește măiestria împănării cârligelor, a perfecțiunii muștelor și a descoperirii celor mai bune locuri de pescuit, între tata și fratele lui a existat o permanentă rivalitate, dar, cu toate astea, de câte ori puteau, plecau împreună la pescuit. O dată, tata a început să șchiopăteze. Văzându-l cum se chinuia să meargă, fratele l-a întrebat ce a pățit de șontăcâie. „Am un buboi”. „Ce buboi? Hai să-l vad.” Pe coapsa piciorului drept, ditamai umflătura, roșie și fierbinte. S-au târguit ceva vreme dacă să-l lase pe unchiul să-i scoată „buboiul” sau ba, dar în cele din urmă,

fie că durerea devenise greu de suportat, fie că raționamentul fratelui a învins, tata a acceptat neobișnuita operație. Gâl-gâl pe dușcă niște jinars și tot pe atât a turnat pe locul buboiului, brișca/briceagul înroșit în foc și harști!, tăietura însoțită de un teribil răcnet de durere scos de pacient. Odată cu puroiul, din rana căscată a ieșit la iveală o bucată de schijă rămasă, neștiută, în picior din timpul războiului. Nu era singura schijă, mai avea una înfiptă în tâmplă, dar cu aceea a rămas până la moarte dată fiind imposibilitatea de a-i fi scoasă fără a-i afecta creierul. Când a fost rănit, tata, era pe front undeva în Basarabia. Trupele sovietice tocmai dezlănțuiseră un atac furibund împotriva celor românești care au fost nevoite să se retragă. În fața violenței atacului, tata n-a avut de ales și a trebuit să fugă cu aparatul de transmisiuni cu tot în spate. Când compania s-a regrupat, comandantul, văzându-l pe tata care nu lepădase aparatul de transmisiuni a exclamat: „Iată adevăratul soldat român care nu abandonează aparatura în mâinile inamicului!”, drept care l-a propus spre decorare cu ordinul „Virtutea militară”. Tata făcea haz pe seama așa-zisului său eroism, zicând că nu avea niciun merit, că, în grabă și de frică, uitase de transmițător. Nu era adevărat, pe front indiferent de situație se comportase cu mult curaj. Doar printr-un miracol supraviețuise sălbaticului bombardament sovietic din 1941 asupra Odessei, căruia i-au căzut victime comandamentul român și mai ales gara orașului unde tata tocmai transportase un tren încărcat cu armament pentru trupele române. Obosit peste poate, după lungul drum făcut până la Odesa, după ce se întremase și cu ceva țârie, tata a dormit buștean. Dimineața, când

s-a trezit și-a ieșit din vagon, a încremenit: din gară și din trenuri nu mai rămăsese nimic, singur vagonul în care se adăpostise mai era întreg, în rest pustie de moarte, de parcă toate acelea n-ar fi existat. Pe front, tata a fost cam de toate, mecanic de locomotivă, transmisionist în linia întâi, vânător de munte și pretutindeni se purtase exemplar. Hazul de care da dovadă autopersiflându-și meritele era modul său de a exorciza dramaticele amintiri ale anilor petrecuți pe front. Povestea, de exemplu, că după decorare i s-a dat o permisie de câteva zile să se ducă acasă. Întâmplarea a făcut ca în tren să se întâlnească cu Pitilic, un țigan din Câmpeni, chiar de pe Vale. Bucurie mare, îmbrățișări ca între frați și nici că s-au mai despărțit până la destinație. Pitilic era pentru tata primul chip familiar întâlnit în haosul însângerat al frontului, îi amintea de casă, de dragii săi munți, de oamenii locului, de tot ce a iubit cu ardoare până a închis ochii. Țiganul Pitilic era de-al lui.

De cum da întâia rază de soare, începeam să mă încălzesc câte puțin. Roua se zbicea și ea treptat și, curând, mă simțeam ca o muscă dezmoțită de căldura primăverii. Până spre jumătatea dimineții, peștii mușcau și porthartul-tolbă începea să se umple. Mai spre amiază, sătui, păstrăvii și lipanii mușcau din ce în ce mai rar, ceea ce îmi dădea și mie răgaz să citesc între două capturi (indiferent unde m-aș duce, în tren, cu autobuzul și chiar în avion, port cu mine o carte, altminteri am impresia că risipesc degeaba timpul). La cei 11-12 ani, câți aveam, lecturile mele favorite din poezia românească erau Coșbuc și Topârceanu - deja simt cum strămbă din nas cititorii prețioși, iar dacă adaug că primul meu model literar a fost Odobescu, cred că disprețul lor este total. Pe Topârceanu l-am prețuit pentru neobișnutele crochiuri poetice, pentru neașteptatele figuri de stil, pentru ritmul alert al versurilor sale și, mai cu seamă, pentru finețea de bijutier cu care îmbina cuvintele, creând imagini și asocieri dintre cele mai expresive și neașteptate. Prin

refinament și cizelare stilistică, cunoscuta descriere poetică a libelulei - „Mic, cu solzi ca de balaur/Trupu-i fin se clatină/Juvaer de smalt și aur/Cu sclpiri de platină” -, trimite direct la arta marelui bijutier francez *art nouveau* René Lalique. În fața minunatei broșe în formă de libelulă din expoziția pariziană ce era dedicată lui Lalique, am avut aiuritoare senzație că a fost inspirată *ad literam* din versurile lui Topârceanu. Poet minor, scupă disprețuitor printre dinți criticii

literari și poeții de ultimă oră, cărora li se mută din loc nasul până și la creația eminesciană. De sârmanul Coșbuc ce să mai zic, versurile-brazdă ale poetului le put acelorași. Poezia românească pur și simplu n-a existat până nu s-a scris acel vers fără seamăn: „Lubita mea se pișă ketamină”. Sic!

Prețuirea pentru poezia minoră a lui Topârceanu nu ține doar de calitățile deja invocate, ci și de dragostea comună pentru natură. Adesea mă uită Dumnezeu culcată pe burtă, cu nasul vârât în iarbă, urmărind cu mult interes lumea aceea minusculă alcătuită din flori mărunte, spice mici cu semințe cât un vârf de ac, păstăi miniaturale ce tresar sperioase la cea mai mică atingere făcând explozie, găze, furnici și greieri pe care majoritatea oamenilor nici nu le observă și peste care calcă nepăsători. Contrar aparențelor mele de orășeană sadea, în mine sălășluiește o contemplativă pentru care microcosmosul este la fel de interesant și incitant ca și cosmosul. Observ cu aceeași încântată uimire și o felie de natură, dar și un tablou, o pânză de Monet, să zicem, un petec de câmp ori un luciul de apă, norii, caravele plutind în înalturi precum și o acuarelă de Boudin, scoarța lucie și cenușie a fagilor, dar și „Crângul desfrunzit” al lui Ioan Andreescu. Câștigul nu-i nici al naturii și nici al artei, ci al meu, studiind totul cu cea mai mare atenție, ochiul se învață să vadă, privirea se rafinează, mintea începe să înțeleagă, iar sufletul sau inima, cum vrei să-i spui, trăiește intens cele mai mari emoții, vibrând de plăcere. Și mai e ceva care vine direct din copilărie: sunt convinsă că din contactul direct cu minunile mute ale munților, scara mea genetică a câștigat câteva trepte care au rămas acolo pentru totdeauna, împlinindu-mă ca om.

Soarele în nămiezi dă semn că pescuitul e cam pe terminate, cu burți pline, lipanii nu mai mușcă, iar păstrăvii nu se mai lasă momiți nici măcar cu crăiete, prada lor preferată. După o gustare frugală luată la firul ierbii, reluam drumul, de astă dată în sens invers,

spre casă. Până la Mihoești, tata își mai încerca norocul, aruncând undița la vreun cot al râului sau în vreo bulboană adâncă, unde știa el vreun lipan sau păstrăv „bătrân” ce nu se lăsase prins, deși încercase de mai multe ori. Agățat cândva în cârlig, „ăl bătrân” învățase lecția de bază a supraviețuirii, nu tot ce se plimbă pe suprafața vălurită a apei e muscă adevărată și nu tot ce zboară se mănâncă. La o vreme, după câteva insuccese, tata se lăsa păgubaș, mai ales că se lăsa seara și drumul de înapoiere era destul de lung. De la Mihoești o luam din nou peste Muncel, tăind-o direct prin vreun pâlci de pădure, scurtând-o peste haturile dintre fânațe și tarlale, încălecând pârleazurile. Cum mergea așa, cu undița pe umăr, văzut din spate, slab, înalt și deșirat, silueta tatei aducea cu a lui Don Quijote, îndrăgostit peste poate nu de vreo Dulcinee, ci de Munții Apuseni, de splendoarea lor sălbatică, de oamenii locului, de istoria lor. Visul său a luat forma concretă a drumurilor tăiate sub supravegherea sa, printre care drumul până la peștera Scărișoara, a podurilor, școlilor, dispensarelor și căminelor culturale proiectate și executate de el. Ce-l interesa în mod special în tot ce făcea erau funcționalitatea și durabilitatea. Nu de puține ori, după ce se muncise în brânci la ceva, când constata că acel ceva era prost executat, îi pune pe constructori să desfacă și s-o ia de la capăt. Nici cu noi, copiii lui, nu era mai tolerant: ai scris urât sau prost, ai desenat greșit o hartă la geografie sau istorie? De la capăt! Deși atunci găseam pedeapsa disproporționată și uneori se lăsa cu plânsete, exigența lui ne-a prins bine în viață. Mai târziu, când prin forța lucrurilor fusese pensionat, de câte ori trecea prin fața unui pod, a vreunei construcții proiectate și executate sub îndrumarea sa, tresărea și o expresie de mulțumire i se întindea pe chip: „Asta e făcută de mine”. Lăsase și el moștenire câte ceva moșilor săi dragi, pusese și el un semn concret al trecerii sale cu rost prin astă lume.

Dacă la dus mă dureau picioarele din cauza urcușului destul de abrupt, la înapoiere îmi tremurau genunchii din cauza coborâșului „în frână”; oricum ai da-o, la deal sau la vale, muntele nu te cruță. Din vârful ultimului deal, Valea se vede ca în palmă, un fir de apă pe marginea căruia casele se înșiră precum mărgelile pe ață. Fuiorele de fum ieșind din hornuri arată că e vremea cinei. Fum iese și pe hornul casei noastre, semn că mama ne așteaptă să venim odată cu peștele, că toți sunt nerăbdători și le e foame. Ciudată senzație să privești de la distanță casa în care locuiești, pare străină. De la înălțime, modesta casă părintească, străjuită la poartă de doi plopi plantați pentru cei doi fii ai săi de bunicul, pe care n-am apucat să-l cunosc - prins de o ploaie năpraznică a făcut o formă de tuberculoză galopantă în urma căreia a murit la nici 36 de ani -, apare altfel decât cea din toate zilele, pare chiar un pic misterioasă. Îmi imaginez cum stau frații mai mici dinaintea farfuriilor cu furculițele gata de atac. După ce în sfârșit ajungem acasă, în așteptarea prăjirii peștilor, de atâta drum și oboseală, adorm cu capul sprijinit de colțul mesei. Cu ușoară zgâlțâitură, mă trezește mama: „Scoală-te, să mâncăm! Cum vrei peștele, simplu sau cu mujdei?” Nu, nu-l vreau cu mujdei, vreau să simt gustul fără pereche, dulce al păstrăvului și pe cel cu delicată aromă de cimbrisor al lipanului, gustul fără seamăn al peștilor crescuți în apa de munte, limpede și pură a Arieșului. Astăzi, nici apa râului nu mai e curată și nici păstrăvi și lipani nu prea mai sunt. Ca și în cazul altor râuri din țară, pe la coturi și în bulboanele unde se ațineau altă dată păstrăvii, plutesc pet-uri și băltesc gunoaie. Pescarii au dispărut și ei, iar Arieșul este astăzi doar o apă curgătoare.

...după decorare i s-a dat o permisie de câteva zile să se ducă acasă. Întâmplarea a făcut ca în tren să se întâlnească cu Pitilic, un țigan din Câmpeni, chiar de pe Vale. Bucurie mare, îmbrățișări ca între frați și nici că s-au mai despărțit până la destinație. Pitilic era pentru tata primul chip familiar întâlnit în haosul însângerat al frontului, îi amintea de casă, de dragii săi munți, de oamenii locului, de tot ce a iubit cu ardoare până a închis ochii. Țiganul Pitilic era de-al lui.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești și postul de televiziune Antena 1 Pitești au organizat la Casa Cărții, expoziția itinerantă de fotografie, sub genericul „Anotimpuri”. Manifestarea a cuprins 70 de fotografii artistice, imprimate pe

„Anotimpuri”

pânză și realizate de Grupul de pasionați ai imaginii, intitulat La Conacul Fotografilor, sub îndrumarea profesionistului de televiziune,

Serbare Destiny

Răzvan Gașpar, director în cadrul Televiziunii Antena 1 București. Vernisajul expoziției „Anotimpuri” a debutat cu un recital de muzică folk, susținut de Tiberiu Hărăguș și o parte din membri ai Grupului Folk P620, din cadrul Centrului Cultural Pitești. Au urmat

Bucuriile Copilăriei

intervenții tematice, susținute de jurnalista Cristina Munteanu, directorul Antena 1 Pitești, coordonatorul evenimentului, Răzvan Gașpar, poeta Denisa Popescu, redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, directorul Palatului Copiilor din Pitești, Ramona Linte, co-autori ai expoziției. Vernisajul, care a stat sub semnul magiei cromatice și al accesului la zone de un pitoresc aparte, s-a încheiat într-o notă la fel de fermecătoare, cu un superb recital de operă, oferit de eleva Andreea Vlaicu, de la Liceul de Artă Dinu Lipatti.

■ „Orizonturi Biblice”. Este titlul noii cărți cu tematică religioasă, lansată de pastorul Constantin Aninoiu la Centrul Cultural Pitești. Evenimentul editorial, moderat de poeta Simona Vasilescu a reunit un public format din admiratori, dornici să asculte învățăturile distinsului autor, învățături bazate pe studiu al cărților sfinte și pe experiența celor 90 de ani de viață. „De ce Orizonturi Biblice? Pentru că la orizontul lumii acesteia sunt nori negri iar singura alternativă este iubirea. Indiferent cât de rău ne-au făcut unii semeni, noi trebuie să-i iubim ca pe noi înșine. Așadar, având vrăjmași, avem posibilitatea să iubim mai mult, pentru că secretul fericirii și al sănătății este iubirea necondiționată”, le-a spus distinsul autor celor prezenți.

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit la parterul Casei Cărții, spectacolul de dans modern, sportiv și de societate, sub genericul „Serbare Destiny”. Evenimentul, organizat de Asociația Club Sportiv „Destiny Dance”, sub coordonarea antrenorilor Andreea și Mihai Dragnea a reunit numeroși copii și tineri, care se inițiază în domeniu. Talentații artiști și-au delectat publicul format din părinți, bunici și prieteni cu probe de dansuri standard, latino-americane și dans modern, pentru care au primit încurajări de la antrenori și aplauze călduroase de la susținători.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români Filiala Argeș au organizat în Sala Simpozion, ediția din luna iunie a Cenaclului „Armonii Argeșene”. Evenimentul, coordonat și moderat de redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu a cuprins o lectură, susținută din propriile creații, de membri și simpatizanți ai ligii, precum și lansarea noului număr al revistei de literatură Cuvântul Argeșean. Poeții Bogdana Demir, Marius Ionescu, George Ene, Constantin Teodor Craifaleanu, Simona Vasilescu și Adrian Mitroi și-au prezentat poemele recente. Redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu a vorbit despre conținutul numărului 2 pe anul 2018 al revistei Cuvântul Argeșean, publicație trimestrială a ligii, care apare sub egida Centrului Cultural Pitești. Alți membri ai colectivului redacțional au fost invitați să-și citească materialele publicate. Poeta Denisa Popescu a delectat auditorul cu noile sale versuri, eleva Alexandra Maria

Bulgar a prezentat o proză scurtă, poetul Nicolae Ionescu le-a dedicat tuturor noile sale creații lirice, eleva Anda Benția a citit un basm, iar eleva Ioana Smărăndescu o proză scurtă. Poetul Ion Toma Ionescu și-a prezentat creațiile recente, scriitorul și eminescologul George Ene a susținut o evocare a operei lui Mihai Eminescu, în contextul în care pe data de 15 iunie s-au împlinit 129 de ani de la moartea Luceafărului literaturii române. Profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu și venerabilul scriitor Mihail Ghițescu au susținut prelegeri tematice, în care au evocat și operele altor clasici ai literaturii române.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, serbarea, sub genericul „Bucuriile Copilăriei”, susținută de copiii care urmează cursul de pictură „Sensibilitate și Culoare”, sub îndrumarea profesoarei de arte plastice Elena Zavulovici, în cadrul instituției. Micii artiști au vernisat o expoziție tematică de pictură, au recitat poezii și au interpretat cântece specifice vârstei lor. Talentații copii au fost răsplătiți cu diplome de participare din partea Centrului Cultural Pitești și cu aplauze călduroase din partea publicului, format din părinți și bunici. Doamna profesoară le-a adresat mesaje de suflet și i-a invitat pe cei care doresc, să continue cursul de pictură și pe timpul vacanței de vară.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, dezbateră cu tema „Întoarcerea la Iubire”, susținută de prof. univ. dr. Ion Iorga Șiman, specialist în fizică. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural, sub genericul „Viața merge înainte”, inițiat și coordonat de poeta Simona Vasilescu. „Știința este complementară religiei și mă preocupă analiza fenomenului hristic din punct de vedere religios și prin prisma științei. Lumea a fost mereu amenințată de pieire, dar astăzi, această amenințare mărește încordarea. Ce se poate face?! Economisții cred că ar trebui găsite modele economice pentru atenuarea diferențelor dintre categoriile sociale; educatorii sunt de părere că soluția o reprezintă educația; politicienii spun că trebuie identificate cele mai potrivite soluții politice. Concluzia este că lumea este amenințată de mai multe forțe distructive, și anume: pasiunile, lăcomia, ura, lipsa de iubire. Acum, în era tehnologiei, oamenii se pierd pe ei înșiși, dispar în lumea ideilor create, în încercarea de a evada din lumea reală. Iar rezolvarea nu o găsim în lumea materială, ci în sfera spirituală, iar știința, fizica cuantică ne arată că omul nu a fost construit pentru a intra în competiție. Avem de lucrat la educație în general, iar cea mai importantă este iubirea. Cu iubire ne-am născut, frica am învățat-o aici; puterea pe care o căutăm în exterior se află în interiorul nostru, și aici vorbim despre întoarcerea la iubire. Iubirea este în noi, ea nu poate fi distrusă, ea poate fi doar ascunsă. Iubirea este o creație eternă, nu este materială, este energie și poate fi doar experimentată”, a spus profesorul Ion Iorga Șiman.

In Memoriam Marin Ioniță

Centrul Cultural Pitești a organizat medalionul literar, sub genericul „In memoriam Marin Ioniță”. Evenimentul, care s-a desfășurat în cadrul Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”, a reunit prieteni, admiratori, foști elevi și membri ai Cenaclului „Ucenicii Vrajitori”, coordonat de regretatul om de cultură. Amfitrioana manifestării, scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu a evocat personalitatea și creația lui Marin Ioniță și i-a invitat pe cei prezenți să depene amintiri legate de distinsul profesor, scriitor și formator de tinere talente. Despre Marin Ioniță au luat

cuvântul, au citit fragmente din cărțile sale, și chiar i-au dedicat articole în publicațiile de cultură locală, etnologul Sorin Mazilescu, redactorul Simona Fusaru, profesorul Vasile Ghițescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, scriitoarea Bianca Dobrescu, poetul și folkistul Marius Ionescu, tânărul romancier Dragoș Uleanu, artistul plastic Constantin Samoilă, venerabilul scriitor Mihail Ghițescu, scriitoarea Valentina Nichifor.

Pagină realizată de
CARMEN ELENA SALUB

IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, la „Colocviile Municipiului Pitești”

Centrul Cultural Pitești și Uniunea Scriitorilor din România Filiala Pitești au organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții, dezbateră cu tema „Eminescu, contemporanul nostru”, avându-l invitat special pe IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Colocviile Municipiului Pitești” și a fost dedicat împlinirii a 129 de ani de la moartea Luceafărului poeziei românești. Arhiepiscopul Calinic a cucerit auditoriul, prin modul în care a evocat personalitatea lui Eminescu, prezentând volume rare despre operele poetului național, dar și întâmplări incitante din viața acestuia. Distinsul reprezentant al bisericii dar și al breslei scriitoricești i-a invitat și pe alți oameni de cultură argeșeni să-l omagieze pe Mihai Eminescu, prin prisma

activităților desfășurate. Managerul Filarmonicii Pitești, scriitorul Jean Dumitrașcu și-a prezentat volumul cu titlul „Eminescu și Argeșul”, membri ai Grupului Vocal al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului au susținut un recital tematic, iar actrița Luminița Borta a susținut un recital liric, de inspirație eminesciană. La finalul manifestării, președintele Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești, criticul literar Nicolae Oprea și redactorul-șef al Revistei de cultură Argeș, scriitorul Dumitru Augustin Doman i-au oferit Arhiepiscopului Calinic, distincția de „Protector al Literelor”, precum și daruri de suflet, constând într-un volum de Mihai Eminescu și o fotografie înrămată a poetului nepereche.

C.E.S.

Acasă la Jules Verne, în orașul nevastei...

(urmăre din p. 32)

tatălui său. În 1886, nepotul său, Gaston nebunul, și-a împușcat unchiul în picior. Asta l-a împiedicat pe Jules Verne să participe la înmormântarea lui Hetzel, editorul său, mort în același an, și nici la cea a mamei sale, survenită în anul următor. La moartea fratelui său, pur și simplu, nu a vrut să meargă. La urma urmei, fiul lui l-a împușcat în picior... Având în vedere cele expuse mai sus, înțelegeți de ce în opera lui Jules Verne, femeia nu prea apare și, dacă apare, are un rol decorativ. În „Castelul din Carpați” lucrurile stau cu totul altfel. Acolo e o poveste de dragoste între Miriota Koltz și Nick Deck (sau, ca să folosesc adaptarea românească a numelor, Miorița Colț și Nicu Deac, potrivit traducerii lui Vladimir Colin) care sfârșește printr-o căsătorie fără intervenția părinților. Mai e vorba, deasemenea, și de povestea cântăreței Stilla de la Teatrul San Carlo din Napoli, iubită atât de Rodolphe de Gortz (sau, mă rog, Radu Gorj) cât și de Franz de Telek (Frâncu Teleac). Ea cântă o arie celebră („Innamoata, voglio morire”) și voința i se îndeplinește. Moare de inimă pe scenă. Vocea și imaginea ei au fost înregistrate de savantul Orfanik (un fel de hologramă avant la lettre) ceea ce produce o mare uimire celor doi adversari care o credeau moartă. Dar, vorba latinului, nu toate se sting. Arta rămâne.

“Sunteți jurnaliști români?”, ne-a întrebat domnul de la recepția Muzeului. “Aici a scris Jules Verne Castelul din Carpați! Sus, la ultimul etaj...”

În prima zi, când am ajuns la hotelul nostru parizian am dat cu ochii de un pliant mititel cu „Paris/ map & guide/ Plan et guide”. L-am deschis. Pe pagina din stânga am găsit o reclamă pentru „Shopping aux Galeries Lafayette” și un card care ne informa că la

cumpărături de peste 50 de euro făcute în respectivele galerii primeai un sac cu inscripția „Galeries Lafayette” (desigur, în limita stocului disponibil.) Pe pagina din dreapta era scris mare, cu litere roșii, „Amiens/ City of Jules Verne”, suprapusă peste fotografia și autograful marelui scriitor. Era încă un semn că va trebui, neaparat, să ajungem acolo. O altă reclamă era pentru Fundația Louis Vuitton din Bois de Boulogne (opera arhitectului Frank Gehry). „Every Creation is a Journey!”/”Fiecare creație este o călătorie!” Invitația de a vizita Fundația se baza pe faptul că acolo erau organizate expoziții, concerte & performances. Nimic însă nu ne-a abătut de la ținta drumului nostru: „Amiens, Orașul lui Jules Verne”. Când am ajuns în impunătoarea gară la Limoges, nici fata de la „Informații”, nici băiatul care vindea baghete și sandviciuri nu știau să ne zică cum să ajungem la Casa lui Jules Verne. Ei lăsa impresia că nu auziseră, încă, de așa ceva. Fata, amabilă, ne-a dat o hartă în miniatură a orașului (ce ne-a fost de mare folos), iar băiatul ne-a oferit, contra cost, un sandvici cu care ne-am astâmpărat foamea. Ne-au fost utili și unul și altul... Pe drum, am dat de „Primăvara poezilor”. Festivalul s-a desfășurat între 3 și 23 martie 2018. Nathalie Deveze, vicepreședintă a Metropolei Amiens pentru cultură și patrimoniu, zice că „poezia pare pentru unii dintre noi inaccesibilă și totuși, an de an, au loc minunate întâlniri între poeți și public”. În fiecare an, gazdele poezilor le propun acestora o temă. Anul ăsta, în ediția cu nr. 20, tema aleasă a fost „Ardoarea”. Au fost trei expoziții marca Dominique Sampaio. (E vorba de „Ardeur du Papier” – desenele pictorialilor care au ilustrat texte poetice, „Poemaroides” și „Ardeur des regards, les yeux du monde”- o expoziție cu 600 de fotografii cu priviri de copii de la școlile din Amiens, cu care artista a ilustrat poemul lui Aragon, “Ochii Elsei”.) Studenții de la Școala superioară de artă au propus o interpretare tipografică a unor poeme alese de ei înșiși. Programul mai cuprindea o „Escală poetică” în centrul orașului, ateliere de scriere creativă,

„Marșul poeziei” prin toate librăriile din oraș, „Typo poezia”, „Autour de Prevert” („Nu sunt cinci sau șase minuni în lume ci una singură: dragostea”), „Recital Baudelaire” („Să extragi frumusețea din rău”, un recital poetic acompaniat de un acordeon și un clarinet), „Gară pentru poeți” (Doi poeți înarmați cu câte o valiză recitau în tren, pe peroane, și în localurile gării), „Manipularea poetică” (o mică digresiune asupra artei de a te îndoi, a puterii cuvintelor și a reprezentării realității), „Soiree colectiv”, „Ardoarea poemului sau Poezia va salva lumea”, „Brassens sau ardoarea muncii”, „Închisorile lui Appolinaire” - o conferință de Franck Balandier (în septembrie 1911, la două săptămâni de la dispariția misterioasă a Giocondei, Wilhelm de Kostrowitzky, zis și Guillaume Apollinaire, e implicat într-o poveste tenebroasă cu niște statuete furate. E încarcerat pentru cinci zile și, în tot acest timp, scrie.) „Un oraș, un poem” (trei localități din aglomerația urbană se întâlnesc cu un poet care a dedicat un poem orașului lor) și „Brigada de intervenție poetică” (doi actori vor vizita zece clase din localitățile învecinate metropolei și recită versuri ale poezilor invitați). Toată lumea va aștepta, însă, cu nerăbdare punctul culminant al manifestării, așa numitul „Boeuf poetique”/ „Boul poetic” (la proțap), ca pe un bogat moment de convivialitate. Ar fi fost interesant de văzut și gustat... Poezia, printr-o sută de cărți, va alimenta acele cutii roșii, „Boites a lire”, pe care le-am întâlnit și-n drum spre Jules Verne. Când am ajuns la „Casa cu turn” (2, rue Charles Dubois), ne-am prezentat la recepție, am arătat, mândri, legitimațiile de ziariști și domnul care le-a văzut a fost extrem de amabil: „Sunteți jurnaliști români?”, ne-a chestionat el. I-am confirmat. „Aici a scris Jules Verne Castelul din Carpați! Sus, la ultimul etaj...” (Inevitabil, my dear Watson, de acolo, de sus, altfel se vede femeia! Acum, cu riscul de a-mi strica definitiv finalul aș adăuga, totuși, pour la bonne bouche, zicerea lui Gary către Radu Stanca: “Nu ridică femeia în slăvile cerului că ți-o f.t. ingerii!”)

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.**

Număr ilustrat cu picturi de Gh. PETRAȘCU

actualitate

Revista ARGES poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,

Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
<http://www.blogdoman.blogspot.com>)

Consilier editorial:
NICOLAE OPREA

Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista ARGES răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.